

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Barn som lever med rusavhengige foreldre

Children living with substance abusing parents

Kandidatnummer 227

Antall ord: 7937

Bachelor i Barnevern

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Institutt for velferd og deltakelse

Mai, 2023

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1

**«... Når jeg ser han, får jeg sånn stikk i hjertet eller sånn –
skyldfølelse, samtidig med savn og sånn.»**

(Helsedirektoratet, 2015)

Abstract

This thesis aims to produce knowledge about children growing up with parents who have substance abuse problems, the burdens it entails, and how it affects their development. The thesis will also focus on how child welfare educators can provide help and support to these vulnerable children.

Many children grow up in homes affected by substance abuse, which can have adverse consequences for the child. I have chosen to research the following question: *"What are the burdens for children growing up with substance abusing parents, and how can it affect their development?"* and *"How can child welfare educators support these vulnerable children?"*

Literature study has been used as a method for this work. To answer the questions, five scientific articles have been used. Based on the literature, growing up with substance-abusing parents appears to be a significant burden for children. Furthermore, there seems to be a connection between a lack of care and secure attachment from an early age between the child and the caregivers, and the consequences of an unfavorable emotional, cognitive, and social development. Early intervention and knowledge of how substance abuse affects the entire family are crucial to provide adequate help.

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	4
1.1 PROBLEMSTILLING OG BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA	4
1.3 SOSIALFAGLIG RELEVANS	5
1.4 BEGREPSAVKLARING.....	6
1.4.1 <i>Rusavhengighet</i>	6
1.4.2 <i>Utvikling</i>	6
1.5 AVGRENSNING	7
1.6 OPPGAVENS OPPBYGNING	7
2. TEORI	8
2.1 TILKNYTNINGSTEORI	8
2.1.1 <i>Indre arbeidsmodell</i>	9
2.2 RISIKO OG BESKYTTELSSEFAKTORER	10
3. METODE	11
3.1 LITTERATURSTUDIE.....	11
3.2 SØKEPROSESS	11
3.2.1 <i>Inklusjons- og eksklusjonskriterier</i>	12
3.3 LITTERATURMATRISER	12
3.4 ANALYSE.....	22
4. RESULTAT	24
4.1 BELASTNINGER	24
4.2 BARN SIN UTVIKLING	25
4.3 BEHOV FOR TIDLIG HJELP OG STØTTE.	26
5. DRØFTING	27
5.1 HVILKEN BELASTNINGER KAN BARN SOM VOKSER OPP MED RUSAVHENGIGE FORELDRE OPPLEVE?	27
5.2 HVORDAN KAN DET PÅVIRKE BARN SIN UTVIKLING Å VOKSE OPP MED RUSAVHENGIGE FORELDRE?	29
5.3 HVORDAN KAN MAN SOM BARNEVERNSPEDAGOG TILBY HJELP OG STØTTE TIL DISSE UTSATTE BARNA?.....	30
6. AVSLUTNING	32
7. LITTERATURLISTE	33
8. VEDLEGG	36

1. Innledning

Når rusen blir høyeste prioritet i en familie blir grunnleggende ideer brutt om hvordan foreldrene skal være for barna sine, og foreldre-barn relasjonen kan bli snudd på hodet. Når foreldrene har et rusproblem kan det påvirke deres evne og kapasitet til å fylle foreldrerollen, og det å skulle forstå og imøtekomme barna sine behov. Foreldre som er avhengige av rusmidler, har ofte problemer med å opprettholde stabile og trygge hjemmemiljø (Holm, 2012). Hverdagen til barn som vokser opp med rusavhengige foreldre kan ofte være preget av fysisk og psykisk vold, skam, uforutsigbarhet, overgrep og omsorgssvikt (Lexberg, 2022). Flere barn er redde for hva som skjer dersom de forteller hva som foregår i hjemmet, og mange skammer seg over sin egen familie, og går ofte langt for å skjule virkeligheten. Noen ganger blir barn lært opp av foreldrene sine til å ikke si noe, og andre ganger ønsker de kanskje selv å dekke over det (Kvello, 2015, s.349).

Det å vokse opp med rusavhengige foreldre gir en betydelig økt risiko for at barn utvikler ulike vansker med alvorlig konsekvens for deres utvikling og livskvalitet (Kvello, 2015, s.350). En studie gjennomført av Kelley & Fals-Stewart (2004), gjengitt i Kvello, viste at halvparten av barna som vokste opp med narkotikamisbrukende foreldre, og en fjerdedel av barna som vokste opp med alkoholmisbrukende foreldre utviklet psykiske lidelser. Allerede helt ned i 10-14 måneder kunne barn vise tegn til et dårlig samspill med foreldrene og jevnaldrende (Kvello, 2015, s.350). Det er usikkert hvor mange barn i Norge som lever i et ruspreget hjem, og faren for mørketall er store, men tall fra Statens institutt for rusmiddelforskning har beregnet at mellom 50- 150 000 barn lever med foreldre som er avhengig av rusmidler (Holm, 2012).

1.1 Problemstilling og bakgrunn for valg av tema

Formålet med denne bacheloroppgaven er å utforske hvordan foreldrene sin rusproblematikk kan påvirke barn sin utvikling, samt å identifisere belastningene ved å vokse opp i et hjem preget av rus. Jeg ønsker også å fokusere på hjelpeapparatet, og min rolle som

kommende barnevernspedagog. Jeg har derfor kommet frem til følgende problemstillinger:

- «Hvilke belastninger kan det være for barn å vokse opp med rusavhengige foreldre, og hvordan kan det påvirke deres utvikling?»
- «Hvordan kan man som barnevernspedagog hjelpe de utsatte barna?»

Grunnen til at jeg har valgt å fokusere på dette temaet er på grunn av min erfaring med å jobbe på en rus- og psykiatrispoli hvor enkelte av beboerne har fortalt om en vanskelig barndom, blant annet på grunn av foreldrenes rusavhengighet og hvordan de selv mener det har påvirket det livet de lever i dag. Denne erfaringen har motivert meg til å utforske konsekvensene av å vokse opp i et lignende miljø. Jeg har alltid vært interessert i rusfeltet og hvordan rus kan påvirke både enkeltindivider og samfunnet som helhet. Jeg føler også temaet rus og konsekvensene av rusavhengighet er gitt liten plass på barnevernsstudiet, og ønsker å fordype meg mer i temaet. Jeg mener rus er et viktig tema å belyse, både for å øke kunnskapen, men også for å skape åpenhet og bedre forståelse og empati for de som er berørt. Ved å undersøke disse temaene håper jeg å kunne gi et innblikk i hvordan barna som vokser opp med rusavhengige foreldre kan påvirkes på kort og lang sikt, og hvordan hjelpetilbud kan bidra til å bedre situasjonen for disse barna.

1.3 Sosialfaglig relevans

FO har utviklet et yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere som beskriver ulike verdier som danner et felles fundament for etisk forsvarlig yrkespraksis. En av de viktige verdiene i dette dokumentet er helhetssynet på mennesker. Dette betyr å anerkjenne at individet er en del av et større samfunn og at samfunnet har en innvirkning på individet (FO, 2019, s. 5). Mennesket er komplekst, og det er avgjørende å betrakte individet i sin helhet for å kunne forstå de ulike faktorene som påvirker barnets utvikling. Derfor er det avgjørende å være oppmerksom på dette helhetssynet for å kunne ivareta menneskets behov på en god måte.

Rusmiddelbruk rammer mange familier, og det er viktig at ansatte i hjelpeapparatet har god og bred kunnskap slik at de både kan oppdage og bistå ved rusproblematikk. I løpet av året 2021 mottok barnevernet 53 468 bekymringsmeldinger angående ulike forhold. Blant disse

bekymringsmeldingene er det noen faktorer som gjentar seg. Dette er blant annet foreldrenes manglende foreldreferdigheter, vold i hjemmet og vitne til vold i nære relasjoner, høy grad av konflikt i hjemmet, og foreldrenes rusmisbruk. Selv om det ikke er mange forskjeller i innholdet i bekymringsmeldingene sammenlignet med 2019 og 2020, ser man at bekymringen rundt foreldrenes rusmisbruk har økt, noe jeg mener krever oppmerksomhet (Statistisk sentralbyrå, 2022).

Rusmidler påvirker kroppens funksjoner og kan føre til ulike reaksjoner og avhengighet, både for den enkelte som benytter det, men også for de som er rundt. En sårbar gruppe som er ekstra utsatt for negative konsekvenser av rusbruk er barn av rusmisbrukere. Disse barna kan oppleve en utrygg og uforutsigbar oppvekst. Det er derfor viktig å øke kunnskapen om hvordan rusmisbruk påvirker barns utvikling og hva som kan gjøres for å hjelpe disse barna. Å jobbe med mennesker i rusfeltet kan være krevende og komplekst. Det er viktig å ha den rette kunnskapen for å kunne gi effektiv og tilpasset hjelp til de som trenger det. Kunnskap om hvordan rusavhengighet kan påvirke hele familien, spesielt barna, er en nøkkel for å kunne gi adekvat hjelp.

1.4 Begrepsavklaring

1.4.1 Rusavhengighet

Rusavhengighet er et vanskelig begrep å skulle definere. Ifølge folkehelseinstituttet kjennetegnes rusmiddelavhengighet ved at brukeren har et sterkt ønske om å innta rusmiddelet og har vansker med å kontrollere inntaket. Brukeren opprettholder bruken til tross for skadelige konsekvenser, og prioriterer rusmiddelinntak foran andre aktiviteter og forpliktelser (Folkehelseinstituttet, 2022).

1.4.2 Utvikling

Utvikling er en livslang prosess der samspillet av biologiske, psykologiske, sosiale og kulturelle faktorer er med på å styre, regulere og påvirke prosessen, og hvor det er en gjensidig påvirkning mellom mennesket og miljøet (Håkonsen, 2014, s. 39). Arvelige faktorer og miljøfaktorer er avhengig av hverandre, og bidrar sammen til utvikling. De fysiske og

psykologiske forandringene skjer raskere i barndommen, og vil være mer omfattende enn senere i livet. Prosessene som skjer i barndommen vil være betydningsfulle både i ungdomsårene, voksenalder og alderdom (Håkonsen, 2014, s. 39).

1.5 Avgrensning

Tema rus er et vidt felt, og det er mange områder å skrive om. Jeg har derfor avgrenset oppgaven for å best mulig kunne svare på problemstillingen min. Jeg har valgt å fokusere på hvordan det kan påvirke barn å vokse opp med rusavhengige foreldre. Med barn mener jeg alderen 0-18 år. Grunnen til at jeg ønsker å ha med småbarnstadiet handler om at denne perioden av livet er det mest sårbare stadiet i menneskets utvikling, og det er her mye av den viktigste tilknytningen skjer som jeg skal komme tilbake til i teoridelen.

Rusavhengighet vil i denne oppgaven bli brukt som en fellesbetegnelse på ulike typer rusmidler, både legale og illegale fordi det vil bli vanskelig å skille mellom disse typene da litteraturen ofte betegner konsekvenser av rusmisbruk generelt. Alkohol er det mest utbredte mismiddelet i Norge, og er av det rusmidlet som skaper mest belastninger for barn i Norge (Rossow, 2022).

Jeg har også valgt å bruke begrepene rusproblematikk og rusavhengighet, og ikke rusmisbruk, da ord og uttrykk til å beskrive psykisk sykdom og former for avhengighet kan bidra til å redusere stigma, og bedre hvordan menneskene med disse utfordringene blir behandlet og sett på i samfunnet.

1.6 Oppgavens oppbygning

I kapittel 2 presenterer jeg teorien jeg har valgt ut for å belyse problemstillingen min. Videre i kapittel 3 skal jeg redegjøre for metoden som jeg har brukt, hvilken litteratur det ble søkt etter, hvilken søkestrategier som har blitt brukt og hvordan utvelgelsen foregikk. Jeg presenterer litteraturen i litteraturmatriser. I kapittel 4 presenterer jeg funnene mine, før jeg i kapittel 5 drøfter. Avslutningsvis vil jeg i kapittel 6 oppsummere teksten og skrive en kort refleksjon.

2. Teori

Teorien som ligger til grunn i denne bacheloroppgaven er tilknytningsteori og risiko- og beskyttelsesfaktorer. Tilknytningsteorien er nyttig å ha med fordi den forklarer hvordan barn danner og opprettholder relasjoner til omsorgspersonene sine. Risiko- og beskyttelsesfaktorer er relevant da rusproblematikk er en stor risikofaktor, og halvparten av alle som blir utsatt for risiko utvikler alvorlige psykiske problemer (Borge, 2018, s. 11).

2.1 Tilknytningsteori

Tilknytningsteori er en utviklingspsykologis teori som forklarer hvordan mennesker danner og opprettholder følelsesmessige bånd til andre mennesker. Tilknytningsteori fokuserer spesielt på tilknytningen som dannes mellom et barn og dens omsorgsperson, og hvordan denne tilknytningen kan påvirke barnets senere utvikling og relasjoner. Tilknytningsvanene et barn danner seg tidlig i livet, vil få betydning gjennom hele livet. Tilknytningsteorien beskriver prosessen som fører til at barnet danner tilknytningsbånd og hvordan barnets tilknytningsbånd påvirker dannelsen av indre mentale strukturer. Dette har betydning for barnet sin utvikling av personlighet og barnets senere samspill med omgivelsene (Hart & Schwartz, 2009, s. 65). Tilknytningsteorien ble utviklet av den britiske psykologen John Bowlby på 1950-tallet.

Et spedbarn har en medfødt disposisjon til å søke nærhet og trygghet hos en omsorgsperson når det føler seg utrygt eller redd. Dersom omsorgspersonen responderer på barnets behov for nærhet og trøst på en sensitiv og adekvat måte, vil barnet utvikle en trygg tilknytning til denne personen. Dette betyr at barnet vil ha tillit til at omsorgspersonen vil være der for det når det trenger det, og at det vil oppleve seg som trygt og beskyttet i omsorgspersonens nærvær. Dersom omsorgspersonen derimot ikke responderer adekvat på barnets behov for nærhet og trøst, vil barnet utvikle en utrygg tilknytning til denne personen. Dette kan føre til at barnet føler seg usikker på om det kan stole på omsorgspersonen, og på om det vil bli tatt vare på når det trenger det. I faglitteraturen sier man at det er barnet som danner

tilknytning til sine omsorgspersoner, og at voksne mennesker normalt ikke er tilknyttet barnet. Dersom en voksen person er emosjonelt avhengig av et barn, og søker trøst og støtte hos dem, er det ikke forenlig med sunn mental helse (Smith, 2019, s. 141-142).

Tilknytningsteorien har stor betydning for utviklingen av barns sosiale og emosjonelle ferdigheter, og kan ha langvarige konsekvenser for barnets psykologiske helse og livskvalitet. Bowlby har identifisert tre hovedtyper av tilknytningsmønstre:

1. Den trygge tilknytningen: Her føler barnet seg trygt, og er trygg på at foreldrene er tilgjengelige og vil hjelpe hvis barnet blir redd
2. Den utrygge ambivalente tilknytningen: Barnet er her usikker på om foreldrene er tilgjengelige og vil hjelpe, og barna blir derfor redde for å forlate dem og utforske verden. Dette er et konfliktfylt mønster, da omsorgspersonen kan være tilgjengelig noen ganger, men plutselig være fraværende og avvisende.
3. Det utrygge unnvikende tilknytningsmønsteret: Her har ikke barnet tro på at det vil få hjelp, men har en forventning om å bli avvist av omsorgspersonen. Dette barnet vil ikke be om hjelp, men forsøke å klare seg selv og finne egne metoder ovenfor tilknytning (Hart & Schwartz, 2018, s. 79-80).

2.1.1 Indre arbeidsmodell

I følge Bowlby utvikler barn i siste halvdel av første leveår en rekke modeller som de skaper sin forståelse av verden ut fra. Disse modellene kaller han for indre arbeidsmodeller (Hart & Schwartz, 2018, s. 72).

På en generell måte refererer det til hvordan et barn oppfatter eller tolker forholdet til viktige personer i livet sitt, til seg selv og andre sosiale relasjoner og utvikler en forståelse av hva man kan forvente av seg selv, og andre viktige relasjoner. Det er en beskrivelse av hvordan disse mentale representasjonene er sammenkoblet og preget av emosjonelle forbindelser. Arbeidsmodellen konstrueres med utgangspunkt i barnet sin egen aktivitet og dens erfaringer.

Modellen er en indre konstruksjon som skaper individualitet. Det betyr at den er styrende for barnet sin forståelse av og reaksjon på det som kommer utenfra, og den er derfor bestemmende for måten barnet knytter seg til andre og forholder seg til omverden på (Hart & Schwartz, 2018, s. 73). Tidligere erfaringer er særlig viktige for modellen fordi de generaliseres og overføres til andre personer som oppfattes med et utgangspunkt i barnets arbeidsmodell. Modellen skapes av barnet selv og innputt fra omverden.

2.2 Risiko og beskyttelsesfaktorer

Risiko- og beskyttelsesfaktorer er et sentralt begrep innenfor en rekke forskjellige teoretiske tilnærminger i psykologi og samfunnsvitenskapelige fag. Det finnes ikke én spesifikk teori som beskriver risiko- og beskyttelsesfaktorer, men begrepet brukes som en overordnet ramme for å undersøke hvordan ulike faktorer kan påvirke individets utvikling og helse i positiv eller negativ retning.

Gjennom oppveksten vil barn bli eksponert for ulike risiko og beskyttelsesfaktorer. Hvilken risikoer barnet blir utsatt for, og hvordan barnet håndtere disse, vil ha betydning for barnet sin utvikling (Kvello, 2015, s. 246). Begrepet risikofaktorer er faktorer som øker sannsynligheten for å utvikle ulike vansker mens beskyttelsesfaktorer er faktorer som reduserer risikoen for å utvikle vansker selv om risikofaktorene foreligger.

Ulike risikofaktorer kan påvirke hverandre, og i verste fall bidra til en forverring. På samme måte kan beskyttelsesfaktorene påvirke hverandre slik at de er styrkende (Kvello, 2015, s.246). Alvorligheten i risikofaktorene, vil avhenge av den effekten eventuelle beskyttelsesfaktorer har. I følge Schoon 2007, gjengitt i Kvello, er det de vedvarende risikofaktorene som ofte preger barnets utvikling sterkest (Kvello, 2015, s. 246).

3. Metode

3.1 Litteraturstudie

Sosiologen Vilhelm Aubert (1985) definerer metode slik:

«En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Dalland, 2020, s.53).

Jeg har valgt å bruke litteraturstudie som metode i denne oppgaven. Det er ulike grunner til at jeg har valgt litteraturstudie. Først og fremst er det en fin måte å tilegne seg mer kunnskap rundt et bestemt tema. Det finnes mye tidligere forskning om familieforhold og rus, så ved å bruke litteraturstudie har jeg mulighet til å utvikle en dypere forståelse av temaet ved å samle og analysere eksisterende litteratur. Også på grunn av begrensninger i studiet av hvem man kan bruke som informanter i undersøkelsen anser jeg litteraturstudie som mest relevant for å besvare min problemstilling.

Aveyard (2010) beskriver litteraturstudie som en metode for å oppsummere allerede eksisterende litteratur og forskning på en problemstilling innen ett problemområde. En systematisk innhenting av materiale vil være viktig. Systematisk litteraturstudie handler om at man går gjennom og samler tidligere litteratur og forskning på det feltet man ønsker å forske på og skrive om.

Litteraturstudie benytter seg av tidligere forskning, og man kommer derfor ikke direkte frem til ny kunnskap. Det litteraturstudie derimot kan være med på er å skape en helhet og være med på å finne ny kunnskap i form av sammenhenger, innsikt og andre perspektiver ved og analysere tidligere forskning.

3.2 Søkeprosess

For å finne relevant litteratur til min oppgave har jeg benyttet søkemotorene Oria, Wiley Public Library og PubMed. Jeg brukte ulike søkeord for å finne frem til litteraturen (se vedlegg 1). Flere av søkeordene ga mange treff selv om jeg avgrenset søkene. Jeg valgte da

å lese overskrifter og sammendrag av ulike artikler og valgte ut de jeg anså som mest relevant og passende for å kunne svare på min problemstilling. Dette var en krevende prosess. Det som er ulempen med så mange treff er at man ikke får gått gjennom alt av litteraturen, og det er en risiko for at man går glipp av viktig og nyttig litteratur. Jeg valgte likevel å gjøre det på denne måten, men var klar over ulempen. Siden jeg synes Oria er en enkel database og bruke, og det er lett å avgrense søk, valgte jeg å bruke Oria som hoved database og det var i Oria jeg fant tre av artiklene mine og gjennomførte flest søk i.

3.2.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

For å finne litteratur som var mest mulig relevant til å svare på problemstillingen min, valgte jeg ut noen inklusjons- og eksklusjonskriterier. Inklusjonskriteriene jeg valgte å benytte var blant annet studier hvor barn vokser opp i hjem, der enten en eller begge foreldre har en form for rusavhengighet, og studier som gikk på barn sin utvikling og hvilken belastninger barn får som en følge av foreldrenes rusavhengighet. Jeg ønsket også at en av artiklene skulle ha med erfaringer fra barn. Jeg valgte også å avgrense søkene til fagfelleverderte tidsskrifter, nyere litteratur fra 2015 til 2023, og forskning fra Skandinavia.

Eksklusjonskriteriene jeg benyttet var studier som gikk på barns utvikling som omhandlet andre oppvekstforhold enn foreldrenes rusavhengighet, og studier som handlet om rus under svangerskapet. Jeg ekskluderte også litteratur som var eldre enn 2015 for å bruke mest mulig nyere forskning. Fordelen med å benytte slike kriterier er at funnene jeg får vil være litt mer avgrenset og presise. På den andre siden vil det også være fare for at jeg overser eller går glipp av relevant litteratur.

3.3 Litteraturmatriser

Etter jeg hadde gjennomført søkene mine valgte jeg meg ut fem artikler som jeg anså som relevante for bacheloroppgaven min. Jeg valgte å lage litteraturmatrise, som skal være med på å gi en god oversikt over hovedelementene i artiklene. Dette gjorde det også enklere å se sammenhenger mellom resultatene.

Artikkel 1.

Referanse Norge	Wangensteen, T., Bramness, G. J. & Halså, A. (2018). <i>Growing up with parental substance use disorder: The struggle with complex emotions, regulation of contact, and lack of professional support</i> . Child & Family Social Work, 24(2), 201-208 DOI: https://doi.org/10.1111/cfs.12603 Artikkelen er fagfellevurdert.
Hensikt	Hensikten med studien er å utforske unge sine oppfatninger knyttet til å vokse opp med rusavhengige foreldre.
Metode	Kvalitativ studie med dybdeintervjuer. Intervjuene ble i etterkant transkribert og det ble benyttet fenomenologisk analyse. Intervjuene hadde en varighet på mellom 1 og 1.5 timer.
Utvalg	12 ungdommer i alderen 13-26 år. 3 menn og 9 kvinner.
Resultat	Resultatene ble delt inn i tre hovedfunn: <ol style="list-style-type: none"> 1) Blandede og motstridende følelser <ul style="list-style-type: none"> - Usikkerhet rundt tilstanden til foreldrene. Mye redsel og frykt, spesielt for overdose - Svik og sorg - Kjærlighet - Mange beskrev sinne som en akseptabel følelse, men synes det var vanskelig å skulle være sinte på foreldrene sine. 2) Sliter med nærhet og avstand <ul style="list-style-type: none"> - Vanskelig å regulere kontakten med foreldrene

	<ul style="list-style-type: none"> - Noen var glade for at de bodde i fosterhjem og hadde foreldrene på avstand, og ønsket å holde avstand på grunn av usikkerheten de følte på - Lettere med regelmessige og naturlige møter når barna bodde i fosterhjem - Mange barn syntes synd på foreldrene og følte de hadde en form for forpliktelse overfor foreldrene. - Personene rundt snakket ofte nedlatende om foreldrene, og noen av barna følte resten av familien ga opp den rusavhengighet som gjorde det vanskeligere. <p>3) Mangel på profesjonell støtte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lengsel på en bekreftelse at det var akseptabelt å ha disse følelsene - Savnet profesjonell støtte i forsøkene på å snakke med foreldrene - Ønsket at de hadde fått hjelp tidligere - Flere mente at fokuset lå på foreldrene, og ikke barna - Mye fokus på problemet, men ikke konsekvensene
Kvalitetsvurdering	<p>Styrker: Studien får frem barn sine erfaringer, følelser og refleksjoner rundt det å vokse opp med rusavhengige foreldre.</p> <p>Svakheter: Funnene er ikke universelle, og gjelder ikke for alle barn som befinner seg i samme situasjon. Hvert barn har sine utfordringer. Kan være en svakhet at informantene er barn.</p>
Relevans	<p>Studien er relevant for min oppgave da den ser på erfaringer og refleksjoner hos barn som har vokst opp med rusavhengighet i familien. Det er fokus på hjelpeapparatet rundt, som også er et fokusområdet i min oppgave.</p>
Forskningsetikk	<p>Informantene fikk skriftlig informasjon om studiet i forkant av intervjuene, og måtte skrive under et samtykkeskjema. For de</p>

	<p>barna som var under 18 år, signerte også foreldrene.</p> <p>Å gjennomføre dybdeintervjuer om sensitive emner krever stor bevissthet, følsomhet og respekt for informantenes følelser og grenser. På grunn av dette ble det derfor ikke stilt relevante oppfølgingsspørsmål.</p> <p>Studien er godkjent av norsk senter for forskningsdata.</p>
--	---

Artikkel 2

<p>Referanse</p> <p>Norge</p>	<p>Tedgård, E., Råstam, M., Wirtberg, I. (2018). <i>An upbringing with substance-abusing parents: Experience of parentification and dysfunctional communication</i>. Nordic studies on Alcohol and Drugs. 36(3), 223-246. DOI: https://doi.org/10.1177/1455072518814308</p> <p>Artikkelen er publisert i et fagfelleurdert tidsskrift.</p>
<p>Hensikt</p>	<p>Hensikten med studien er å øke forståelsen for konsekvensene av å vokse opp med rusmisbrukende foreldre, og hvordan dette kan påvirke opplevelsen av å selv bli foreldre.</p>
<p>Metode</p>	<p>Kvalitativ metode med dybdeintervjuer. Det ble brukt kvalitativ innholdsanalyse for å analysere dataen i etterkant av intervjuene.</p>
<p>Utvalg</p>	<p>Utvalget besto av 19 foreldre som hadde deltatt i et intervensjonsprogram for spedbarns- og småbarnspsykiatrienheten og som selv hadde opplevd rusmisbrukende foreldre i opprinnelsesfamilien.</p>

Resultat	<p>Resultatene er delt inn i to hovedkategorier, som igjen har underkategorier:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Beskrivelser av og refleksjon over min egen oppvekst.<ul style="list-style-type: none">- Frykt, mangel på kjærlighet og bekreftelse- Flere av informantene fortalte at de måtte ta en voksenrolle ovenfor foreldrene sine, og eventuelle søsken- Vanskeligheter med å forstå og håndtere sine egne følelser- Mangelen på hjelp og støtte, og mange følte det var vanskelig å skulle be om hjelp og hadde ikke tillitt til voksne2) Refleksjoner over mitt eget foreldreskap<ul style="list-style-type: none">- Opplevd fare og traumatiske hendelser i barndommen som påvirker foreldreskapet i dag- Motiver for å søke behandling- Vansker med eget foreldreskap
Kvalitetsvurdering	<p>Styrker: Får frem voksne sine erfaringer fra barndommen, og hvordan det har påvirket dem å selv skulle bli foreldre. Synspunkter både fra fortid og nåtid.</p> <p>Svakheter: Svarene er ikke universelle, og gjelder derfor ikke for alle.</p>
Relevans	<p>Studien er todelt og tar for seg to forskjellige temaer. I min oppgave vil det være relevant å fokusere på det første temaet som omhandler beskrivelser og refleksjoner over sin egen oppvekst. Det er relevant for å få synspunkter, refleksjoner, tanker og følelser fra foreldre om hvordan de opplevde barndommen og hvordan det har påvirket de i dag.</p>

	Jeg har valgt og ikke fokusere på det andre temaet som omhandler opplevelsen av å selv bli foreldre da dette ikke er like relevant for min problemstilling.
Forskningsetikk	Alle prosedyrer i denne studien er utført i samsvar med de etiske standardene til den institusjonelle forskningskomiteen og med Helsinki-erklæringen fra 1964 og senere endringer.

Artikkel 3.

Referanse	Jääskeläinen, M., Holmila, M., Notkola, I. M. & Raitasalo, K. (2016). <i>Mental disorders and harmful substance use in children of substance abusing parents: A longitudinal register-based study on a complete birth cohort born in 1991</i> . Drug and Alcohol review, 35(2), 728-740. DOI: https://doi.org/10.1111/dar.12417
Finland	Artikkelen er publisert i et fagfelleurdert tidsskrift.
Hensikt	Hensikten med studien var å undersøke: <ol style="list-style-type: none"> 1) Om foreldrenes rusmisbruk er assosiert med barns psykiske lidelser i barndommen, 7-12 år. Og psykiske lidelser og eget rusmisbruk i ungdomsårene, 13-17 år. 2) Om barn påvirkes ulikt av en mors eller fars rusmisbruk.
Metode	Metoden som er benyttet er en registrertbasert longitudinell data på en fødselskohort i Finland. Bivariate og multivariate logistiske regresjonsmodeller ble brukt i analysen.
Utvalg	Barn født i 1991 ble fulgt frem til de fylte 18 år, og barna sine biologiske foreldre.

Resultat	<p>Resultatene i studien ble presentert i form av tabeller og prosentvariabler.</p> <p>Foreldrenes rusmisbruk var signifikante prediktorer for psykiske lidelser og skadelig rusbruk i alderen 13-17 år. Foreldrenes rusmisbruk predikerte også psykiske lidelser hos barn i alderen 7-12 år i bivarat modell, men assosiasjonen forsvant i den multivariate modellen.</p>
Kvalitetsvurdering	<p>Styrker: Studien tar for seg en hel kohort i Finland, så det gir et større bildet av en utfordring</p> <p>Svakheter: Dette er en medisinsk studie så det kan være vanskelig å tolke og analysere, og det er fare for mistolkinger.</p>
Relevans	<p>Studien er relevant for oppgaven min fordi den ser på de negative konsekvensene i barn sin utvikling som er påvirket at foreldrenes rusmisbruk. Det er også positivt at den tar for seg en hel kohort.</p>
Forskningsetikk	<p>Det blir ikke nevnt noe om det forskningsetiske, men studien er finansiert av den finske stiftelsen for alkoholstudier, EU.</p> <p>Nasjonalt institutt for helse og velferd og Finlands akademi.</p>

Artikkel 4.

<p>Referanse</p> <p>Finland</p>	<p>Ranta, J. & Raitasalo, K. (2015). <i>Disorders of cognitive and emotional development in children of mothers with substance abuse and psychiatric disorders</i>. Nordic studies on Alcohol and Drugs, 32(6), 542-642. DOI: https://doi.org/10.1515/nsad-2015-0056</p> <p>Artikkelen er publisert i et fagfelleverdert tidsskrift.</p>
<p>Hensikt</p>	<p>Undersøke om mor sin rusmisbruk, psykiatriske problemer og sosioøkonomiske situasjon er relatert til:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Forstyrrelser i psykologisk utvikling 2) Atferds- og emosjonelle forstyrrelser 3) Humørsykdommer og nevrotiske, stressrelaterte og somatoforme lidelser
<p>Metode</p>	<p>Longitudinelle studier.</p> <p>Informasjon fra nasjonale registre som dekker helse- og sosialomsorg, utdanning, relasjonsstatus, alder og mottak av inntektsstøtte ble analysert ved bruk av krysstabulering med χ^2-tester og logistisk regresjonsanalyse.</p>
<p>Utvalg</p>	<p>Alle barn som er født i 1997 i Finland, som ikke har dødd før første bursdag, ble fulgt frem til de fylte 12 år. 0-12 år.</p>
<p>Resultat</p>	<p>Mors rusmisbruk og hennes andre psykiatriske lidelser er betydelige risikofaktorer for barnas psykiatriske utvikling, også når de sosioøkonomiske faktorene tas i betraktning.</p> <p>Blant barn med mødre med rusmisbruk, psykiatriske lidelser eller begge deler var risikoen for alle kategorier av psykiatriske sykdommer som ble undersøkt signifikant høyere enn i</p>

	<p>sammenligningsgruppen.</p> <p>Behandlingstilbudet for rusavhengige bør utvikles, og også med sikte på å hjelpe familien rundt.</p>
Kvalitetsvurdering	<p>Styrker: Forsker på barn helt fra småbarnsalder, og hvordan det kan påvirke deres utvikling.</p> <p>Svakheter: Tar bare for seg mor sine utfordringer, og studien fokuserer også på andre forhold enn bare rusavhengighet. Dette er en medisinsk studie, og det er fare for mistolkinger.</p>
Relevans	<p>Studien er relevant for min oppgave da den utforsker hvordan barn helt ned i småbarnsalder kan bli påvirket av mor sine helseutfordringer.</p>
Forskningsetikk	<p>Studien sier ikke noe om dette.</p>

Artikkel 5.

Referanse	<p>Tinnfalt, A., Froding, K., Larsson, M., Dalal, K. (2018). <i>"I feel it in my heart when my pasrents fight."</i> Experiences of 7-9 years-old children of alcoholics. Child & adolescent social work journal, 35(5), 531-540. DOI: https://doi.org/10.1007/s10560-018-0544-6</p> <p>Artikkelen er fagfellevurdert.</p>
Sverige	
Hensikt	<p>Hensikten er å utforske konsekvensene for et barn å vokse opp</p>

	med foreldre som misbruker alkohol eller andre rusmidler.
Metode	<p>Kvalitativ studie, med intervjuer.</p> <p>Det ble benyttet kvalitativ innholdsanalyse i etterkant av intervjuene.</p>
Utvalg	18 barn i alderen 7-9 år, og det var 8 jenter og 10 gutter med i studien.
Resultat	<p>Resultatene ble delt inn i fem kategorier:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Føler meg trist når foreldrene mine slåss<ul style="list-style-type: none">- Tristhet, føler seg kvalt, vondt i magen og knust hjerte- Skjulte følelsene sine fordi det skammet seg- Ansvarlighet2) Prøve å kontrollere situasjonen<ul style="list-style-type: none">- Prøve å unngå situasjoner- Trekke oppmerksomheten til noe annet- Hindre foreldre å drikke3) Har dårlig erfaringer<ul style="list-style-type: none">- Redd for at andre skulle vite hva som skjedde hjemme4) Ønske om forandring<ul style="list-style-type: none">- Ingen krangling eller slåssing- Få se foreldrene sine5) Gjøre ting med kjærlig forelder<ul style="list-style-type: none">- Finne på ting sammen- «Se på tv, spise god mat»
Kvalitetsvurdering	<p>Styrker: Barn helt ned i 7 års alderen er informanter. Det er tatt med en del sitat fra barn som også er en styrke.</p> <p>Svakheter: Svarene kan ikke generaliseres med andre som sliter med samme utfordringer. Usikkerhet knyttet til at barn er informanter.</p>

Relevans	Studien er relevant for min oppgave da den presenterer erfaringer, tanker og følelser fra barn som bor i en familie der rus er en utfordring. Det vil være med å styrke min oppgave og ha med egne erfaringer fra barn, da jeg ønsker å utforske hvordan det kan påvirke barn å vokse opp med rusavhengige foreldre.
Forskningsetikk	Prosedylene i undersøkelsen samsvarer med de etiske standardene til den institusjonelle og nasjonale forskningskomiteen. Helsinkideklarasjonen fra 1964. Foreldre og barn fikk informasjon om programmet i forkant, og skriftlig samtykke ble innhentet fra begge foreldrene. Skriftlig og muntlig samtykke ble innhentet fra barna.

3.4 Analyse

Artikkel 1 og 5 ser på barn sine erfaringer som er knyttet til det å vokse opp med rusavhengige foreldre. Det å få frem barn sine tanker og følelser rundt sin egen oppvekst er relevant for å kunne svare på problemstillingen min, gjør oppgaven mer virkelighetsnær, og får frem hvilke belastninger barn kan oppleve ved å vokse opp i en familie med rusproblematikk.

Artikkel 3 og 4 er longitudinelle studier fra Finland som fokuserer på en hel kohort og ser på hvordan foreldrenes rusmisbruk eller andre utfordringer påvirker barn sin utvikling. Artikkel 2 handler om konsekvensene av å vokse opp med rusmisbrukende foreldre fra et forelderperspektiv. Flere av artiklene tar opp temaer som mangel på profesjonell hjelp og støtte som også er relevant for min problemstilling. Alle artiklene kan sees i sammenheng da det er viktig å få med barn sine erfaringer, voksene sine erfaringer fra barndommen, og

deres erfaringer til hjelpetjenester. Gjennom disse artiklene får jeg perspektiver både fra barn og voksne noe som kan være med å styrke oppgaven.

Før jeg begynte med selve analysen leste jeg artiklene flere ganger, og prøvde å være kritisk, reflektere og forstå innholdet i artiklene. Etter å ha fått en oversikt, oversatte jeg artiklene til norsk. Ved å gjøre det fikk bedre kontroll på artiklene. I analysen valgte jeg å bruke tematisk analyse, og jeg tok utgangspunkt i Johannessen et al (2018) sin forenklet versjon av Braun og Clarke (2006) sin presentasjon av tematisk analyse. Johannessen (2018) sin analysemetode innebærer fire steg for å systematisk identifisere, analysere og rapportere temaer innenfor en datamengde. Metoden innebærer å finne data, kode datamaterialet, søke etter temaer, evaluere temaene og til slutt skrive en rapport som presenterer temaene og gir en analyse av datamaterialet (Johannessen et al, 2018, s. 282).

Jeg hadde alltid problemstillingen min foran meg så jeg lettere kunne finne frem til det som kunne være relevant for å besvare den. Jeg fokuserte mest på resultat og diskusjonsdelene i artiklene da det er her jeg vil finne svar. Til slutt satt jeg igjen med tre temaer jeg ønsket å fokusere på, og som kunne passe for å besvare problemstillingen min. Disse temaene var: *belastninger, barn sin utvikling og hjelp og støtte*. Jeg valgte å lage meg en tabell for å få bedre oversikt over hvilken av artiklene som tok for seg de forskjellige temaene (se tabell 1). Jeg prøvde å utarbeide temaer som inkluderte flere av de artiklene jeg hadde valgt.

Tema	Artikkel 1	Artikkel 2	Artikkel 3	Artikkel 4	Artikkel 5
Belastninger	Psykososialt				Psykososialt
Barn sin Utvikling			Skadelig utvikling	Skadelig utvikling	
Hjelp og støtte	Mangel på profesjonell hjelp	Mangel på hjelp og støtte	Tidlig anerkjennelse	Hjelpetilbudet bør utvikles	

Tabell 1

4. Resultat

Analysen synliggjorde noen sentrale temaer som er relevante for å kunne svare på problemstillingene «*hvilke belastninger kan det være for barn å vokse opp med rusavhengige foreldre, og hvordan kan det påvirke deres utvikling?*» og «*hvordan kan man som barnevernspedagog hjelpe de utsatte barna?*» Temaene som ble identifisert var; belastninger for barna, barn sin utvikling, og behov for tidlig hjelp og støtte.

4.1 Belastninger

Flere av funnene som er blitt gjort i artiklene dokumenterer om ulike belastninger rundt det å vokse opp i hjem med rusproblematikk. I artikkel 5 beskriver barna en følelse av tristhet når de kommer hjem og foreldrene krangler. Når barna skal beskrive hvordan de føler seg når de er triste kommer det blant annet frem en følelse av å bli kvelt, ha vondt i magen eller et hull i magen, og knust hjerte. Barna kunne også kjenne på en følelse av å være flau og skamme seg, spesielt foran venner. Dette førte til at noen av barna ikke turte å fortelle til noen hvor triste de var, både for å beskytte foreldrene, men også for at ingen andre skulle få vite hvordan de har det hjemme.

Barna lagde seg egne strategier for å håndtere hjemmesituasjonen, og det de følte kunne føre til krangling og slåssing. Et eksempel var å skjule foreldrenes penger og bilnøkler så de ikke kom seg på vinmonopolet, og prøve å oppføre seg «slemme» slik at fokuset ble på barna og ikke på slåssingen mellom foreldrene (Tinnfält et al. 2018).

I artikkel 1 kommer det frem at barn og unge voksne hadde mye motstridende følelser og kjente på alt fra frykt, kjærlighet, sinne og sorg på samme tid. Mange uttrykte en frykt ovenfor foreldrene sine og hvordan det gikk med dem. Flere av barna tenkte på faren for en overdose og død. Barna følte også på et ansvar for foreldrene sine, og et press på å tilbringe tid med foreldrene og støtte dem. Mange barn følte på at andre i familien hadde gitt foreldrene opp, og snakket nedlatende om foreldrene og hvor skuffet de var over dem. Noen

av barna hadde også opplevd vold og høylytt krangling i hjemmet (Wangensteen et al., 2018, s. 203).

I artikkelen til Tedgård et al. (2018) beskriver et flertall av informantene at deres rolle i barndommen var å ta vare på foreldrene sine, og tilgi foreldrene sine. De beskrev en form for rollevending i familien. En av informantene beskriver at faren en gang truet med å ta selvmord, og det ble da barnet sitt ansvar å ta tak i han mens moren sto og så på. På dette tidspunktet var barnet 5 år. Informantene beskriver videre hvordan de måtte følge sine berusede foreldre hjem fra byen og ringe politiet hvis noe oppsto. Flere av barna forteller om en ansvarsrolle ovenfor både søsken og foreldrene i fare for at noen skulle hjem. Det kunne handle om å sitte våken hele natten og være på vakt.

4.2 Barn sin utvikling

Materialet viser at barn sin utvikling kan påvirkes av foreldrenes rusmisbruk. I artikkel 3 kommer det frem at foreldrenes rusmisbruk påvirket barns psykiske lidelser og faren for skadelig rusmisbruk allerede fra 13 års alderen. I alderen 7-12 år var det 7,7 % som hadde psykiske lidelser, og i alderen 13-17 år var det 10,5 % som brukte skadelig stoffer. Studien viser at foreldrenes rusavhengighet påvirker utviklingen av psykiske lidelser. Mor sin rusmisbruk har sterke påvirkning på barn enn det far sin avhengighet har.

I artikkel 4 ser man at mor sine lidelser har en betydelig risikofaktor for barn sin utvikling. 6 % av barna hadde diagnoser relatert til forstyrrelser i den psykiske utviklingen og 6% hadde diagnoser på atferdsmessige og emosjonelle forstyrrelser knytt til mor sine lidelser. For 2 % av barna ble det diagnostisert stemnings- og affektive lidelser, eller nevrotiske stressrelaterte og somatoforme lidelser. Det kommer også frem at overlapping mellom de ulike utfordringene er vanlig.

I artikkel 2 kommer det frem at barna hadde både et praktisk ansvar, men også et følelsesmessig ansvar i familien. Dette førte til at barna ikke fikk nok søvn eller fred og ro til

skolearbeidet, og den nødvendige støtten til å utvikle seg, var fraværende. Både det å kunne utvikle en følelse av autonomi, til å lære affektregulering og å utvikle nødvendige sosiale ferdigheter.

4.3 Behov for tidlig hjelp og støtte.

I artikkel 1 uttrykte flere av informantene at det var mangel på hjelp og støtte i barndommen. De var lei av å takle sine blandende følelser og sitte med hendelser alene. De lengtet etter en bekreftelse på at det var akseptabelt å kjenne på disse følelsene. Noen av barna hadde snakket med andre enn familien, men kunne ønsket det hadde skjedd tidligere. Flere fortalte om vanskeligheter med å uttrykke seg om situasjonen de sto i. Informantene lengtet etter en voksen person og snakke med, og kunne fortelle at de følte det var vanskelig og overveldende for både foreldrene og fagpersonene å skulle snakke med barna. Videre forteller de at det derfor fort ble fokus på foreldrene, og lite oppmerksomhet på de som barn. De fleste av barna hadde aldri blitt tilbydd noen å snakke med, bortsett fra familie og fosterfamilie.

I artikkel 2 kan informantene fortelle om mangel på støtte både fra det sosiale nettverket og det profesjonelle. Flertallet kunne oppgi at de ikke hadde fortalt til noen om hjemmesituasjonen og at de ikke hadde noen å snakke om foreldrenes rusproblematikk med. Skoleansatte hadde blitt betydningsfulle for over halvparten av informantene og som førte til at skolen ble en trygg havn for barna, og de kunne bestå skolen. Likevel var det en desperat lengsel etter noen som ville tilby dem støtte slik at de kunne føle seg mindre forlatt og alene, og prate med noen om foreldrenes rusmisbruk.

For noen var organiserte fritidsaktiviteter verdifullt, men andre fant jevnaldrende med negativ innflytelse. I artikkel 3 kommer det frem at tidlig anerkjennelse av familiesituasjonen i blant annet barnevernet og primærhelsetjenesten er avgjørende for å forhindre en negativ utvikling hos barnet. I artikkel 4 diskuteres det at behandlingstilbudet bør utvikles, og ta sikte på at alle i familien skal få hjelp, og at fokuset ikke bare skal ligge på den rusavhengige.

5. Drøfting

Ut i fra teamene i kapittel 4 har jeg dannet noen forskningsspørsmål som jeg kommer til å strukturere drøftingen ut i fra. Disse er følgende: «*Hvilke belastninger kan barn som vokser opp med rusavhengige foreldre oppleve?*», «*Hvordan kan det påvirke barn sin utvikling og vokse opp med rusavhengige foreldre?*» og «*Hvordan kan man som barnevernspedagog gi hjelp og støtte til de utsatte barna?*»

5.1 Hvilken belastninger kan barn som vokser opp med rusavhengige foreldre oppleve?

Flere av studiene i materialet mitt viser at det å vokse opp med rusavhengige foreldre har sine konsekvenser og belastninger (Wangsteen et al., 2018; Tinnfält et al., 2018; Tedgård et al., 2018). Barna og foreldrerollen prioriteres ned, noe som kan skape utfordringer og barna kan bli utsatt for krangling, vold, uforutsigbare hendelser, og generelt dårlig hjemmeforhold. I studien til Tedgård et al. forteller flere av informantene at foreldrerollene i hjemmet ble snudd, så barna måtte passe på foreldrene sine. Det kaller man parentifisering. For det første kan parentifisering påvirke barnets tilknytningsstil. Barn som opplever parentifisering kan utvikle en utrygg tilknytningsstil, fordi de ikke opplever å få tilstrekkelig omsorg og støtte fra foreldrene sine. Dette kan igjen påvirke deres evne til å danne trygge og stabile relasjoner senere i livet.

På den andre siden kan tilknytningsstilen til barnet påvirke risikoen for parentifisering. Barn som har en utrygg tilknytningsstil kan være mer sårbare for å oppleve parentifisering, fordi de kan føle et stort ansvar for å opprettholde relasjonen til foreldrene sine og dermed ta på seg en voksenrolle. Tilknytningsteori kan også bidra til å forklare mekanismene bak parentifisering.

Ifølge tilknytningsteorien kan man antyde at foreldre med en usikker tilknytningsstil selv har blitt parentifisert som barn, og kan dermed overføre dette mønsteret til sine egne barn. Det

kan også være at foreldre som har en utrygg tilknytningsstil, ikke klarer å gi tilstrekkelig omsorg og støtte til sine barn, og dermed kan bidra til at barna må ta på seg foreldrenes ansvar og omsorgsoppgaver. Samlet sett kan tilknytningsteori og parentifisering sees i lys av hverandre ved at de begge kan påvirke og påvirkes av barnets oppvekstmiljø, og kan ha konsekvenser for barnets utvikling av trygge relasjoner og omsorgsevner senere i livet.

Barn som opplever foreldrenes rusbruk, kan oppleve motstridende følelser på flere måter. På den ene siden kan de føle på kjærlighet, og ha sterke bånd til foreldrene sine og ønske å støtte dem. Dette kan ses i lys av tilknytningsteorien at barnet har et ønske om å opprettholde tilknytningen og forholdet til sine omsorgspersoner.

Samtidig kan de også føle seg sinte, redde eller skuffet over foreldrenes atferd og de negative konsekvensene det kan ha for dem selv og familien. Dette kan både sees i lys av studien til Tinnfält et al. (2018) og Wangsteen et al. (2018) der barn gir uttrykk for å ha vanskeligheter med å håndtere alle følelsene sine rundt situasjonen til foreldrene og at disse følelsene er et resultat av at deres behov for tilknytning og trygghet er fraværende.

Barn kan også oppleve skyldfølelse og skam fordi de føler at de på noen måte er ansvarlige for foreldrenes rusmisbruk eller for å ikke kunne hjelpe foreldrene sine. Skyldfølelse og skam er to risikofaktorer som kan påvirke deres senere evne til å etablere trygge tilknytningsmønstre. Det samme gjelder ensomhet og isolasjon. Dersom barna velger å lukke seg om hjemmesituasjonen, og isolere seg kan det igjen føre til vanskeligheter med å etablere sunne tilknytningsmønstre og relasjoner med andre senere i livet. Dersom ingen snakker om problemene, kan det føre til at familien og andre rundt de rusavhengige har lettere for å bli skuffet, oppgitte og sinte, som igjen gjør at barna føler på et ekstra ansvar for å forsvare og tilbringe tid med foreldrene og setter sine egne behov til side.

5.2 Hvordan kan det påvirke barn sin utvikling å vokse opp med rusavhengige foreldre?

Foreldrene sin rusavhengighet er en betydelig risikofaktor for en negativ utvikling hos barn. Dette understøttes av studien til Jääskeläinen et al. (2016) og Ranta & Raitasalo (2015). Barn som har en eller begge foreldre som er rusavhengige, står overfor en økt risiko for å utvikle psykiske lidelser. Imidlertid er det ikke mulig å fastslå at rusavhengighet i seg selv utgjør en isolert risikofaktor, da dette fenomenet må sees i sammenheng med en bredere kontekst. Som regel kommer ikke rusavhengighet alene, men er som oftest et sammensatt og komplekst sykdomsbilde.

Det som kan forstyrres av foreldrenes rusavhengighet er barnets tilknytningsstil og evnen til å utforske verden som et trygt sted. Indre arbeidsmodell handler om hvordan mennesker utvikler forventninger til seg selv og andre basert på tidligere erfaringer. For et barn som vokser opp med rusavhengige foreldre, kan dette bety at de utvikler en indre arbeidsmodell som er preget av usikkerhet og utrygghet. Barna kan oppleve at deres foreldre er uforutsigbare og ikke alltid er tilgjengelige for dem, noe som kan føre til at de utvikler en følelse av at verden er farlig og at de ikke kan stole på andre. I studien til Tedgård et al. (2018) ser man at flere av informantene hadde vanskeligheter med å bygge tillitt til voksne mennesker på grunn av svik i barndommen. Dette kan sees i lys av indre arbeidsmodell og tilknytningsteorien.

Tilknytningsteori handler om mye av det samme og ser på hvordan mennesker danner tilknytningsrelasjoner til andre mennesker, og hvordan disse relasjonene påvirker deres liv og utvikling. Barn som vokser opp med rusavhengige foreldre kan ha vanskeligheter med å danne trygge tilknytningsrelasjoner til andre mennesker. Dette kan skyldes at de ikke har hatt en pålitelig omsorgsperson som de kan stole på og som gir dem den tryggheten de trenger for å utforske verden på en trygg måte. Foreldre som har rusproblemer, kan være mindre tilgjengelige for barna sine og kan ha vanskeligheter med å respondere på deres behov. Dette kan føre til at barna utvikler en tilknytningsstil som er preget av usikkerhet og

utrygghet. I tillegg kan rusavhengige foreldre ha en tendens til å være mer uforutsigbare og impulsiv i sin oppførsel, noe som kan påvirke barnas oppfatning av verden som et trygt og forutsigbart sted. Dette kan føre til at barna utvikler en ambivalent tilknytningsstil og kan ha vanskeligheter med å danne trygge og varige relasjoner.

5.3 Hvordan kan man som barnevernspedagog tilby hjelp og støtte til disse utsatte barna?

Forskningen som er samlet inn viser at barn av rusavhengige foreldre ofte mangler hjelp og støtte fra tidlig alder, og at videre utvikling av behandlingstilbudene er nødvendig (Wangsteen et al., 2018; Tedgård et al., 2018; Jääskeläinen et al., 2016; Ranta & Raitasalo, 2015).

Barn av rusavhengige er en sårbar gruppe som har et stort behov for informasjon om situasjonen sin så de ikke skal føle seg alene, følelsesmessig støtte og ikke minst kunnskap om rusavhengighet. Å gi barn informasjon om situasjonen sin vil være en beskyttende faktor og kan bidra til at barn ikke utvikler egne problem. Når barn befinner seg i en situasjon de ikke har kontroll på, og ikke skjønner hva som foregår kan de lage sine egne tanker om at de er årsaken til at foreldrene ruser seg eller krangler. Det å gi barn mulighet til å snakke og uttrykke seg om sine følelser er veldig viktig. Forskning viser at helsepersonellens fokus ofte havnet på foreldrene og at det var lite oppmerksomhet på barna (Wangsteen et al. 2018).

Barn trenger stabile, positive og gode relasjoner til voksne som gir støtte og trygghet og anerkjenner de følelsene barna sitter med. Som barnevernspedagog har man en viktig rolle i å hjelpe barn. Å vokse opp i en familie hvor foreldrene har rusproblemer kan være traumatiske, og føre til en rekke utfordringer for barna, både i barndommen og senere i livet. En av de viktigste tingene man kan gjøre som barnevernspedagog er å bygge tillit til barnet. Barn som vokser opp i en familie med rusproblemer kan ha opplevd mye svikt og utrygghet, og det er derfor viktig å være en stabil og pålitelig voksenperson for dem. Å bygge tillit kan ta tid og kreve mye tålmodighet, men det er en avgjørende faktor for å kunne hjelpe barnet.

En annen viktig del av jobben som barnevernspedagog er å samarbeide med foreldrene og hjelpe dem med å få hjelp til sin rusavhengighet. Mange rusavhengige foreldre ønsker å være gode foreldre, men klarer det ikke på grunn av rusproblemer. Som barnevernspedagog kan du jobbe sammen med dem og hjelpe dem med å få den hjelpen de trenger for å bli rusfrie og kunne ta vare på barna sine på en god måte. Dette kan være et utfordrende arbeid, men det kan også være svært verdifullt for både foreldrene og barna.

Som barnevernspedagog kan man også jobbe sammen med skoler og andre tjenester for å sikre at barnet får den støtten de trenger. Dette kan innebære å hjelpe barnet med å tilpasse seg skolemiljøet eller å samarbeide med helsevesenet for å sikre at barnet får tilgang til nødvendig helsehjelp. Dette er beskyttelsesfaktorer som kan bidra til at barnet utvikler seg positivt på tross av det som skjer i hjemmet. Dette underbygges også av flere av studiene, viktigheten med å samarbeide med andre instanser og tilby barna rett hjelp til rett tid (Wangsteen et al., 2018., Tedgård et al., 2018., Jääskeläinen et al., 2016., Ranta & Raitasalo, 2015).

Til slutt er det viktig å være oppmerksom på at det å hjelpe barn av rusavhengige foreldre kan være en langvarig og krevende prosess. Det kan være mange utfordringer underveis, og det er viktig å ha tålmodighet og være villig til å jobbe hardt for å kunne hjelpe barnet. Men selv om det kan være utfordrende, kan det også være en svært meningsfull og verdifull oppgave som kan bidra til å gi barna en bedre fremtid.

6. Avslutning

Formålet med denne bacheloroppgaven var å undersøke hvilke belastninger det kan være for barn å vokse opp med rusavhengige foreldre, og hvordan dette kan påvirke deres utvikling. Videre ser oppgaven på hvordan barnevernspedagoger kan gi best mulig hjelp og støtte til de utsatte barna. Gjennom analyse av innhentet data og teori, blir det tydelig at barn som vokser opp i en rusavhengig familie har en økt risiko for å utvikle psykiske plager og andre ugunstige belastninger. Rusavhengighet er en kompleks sykdom som påvirker flere risikofaktorer samtidig, og i hvor stor grad barnet blir påvirket må ses i sammenheng med flere faktorer. Barn som vokser opp i et ruspreget hjem kan leve i en hverdag med usikkerhet, uforutsigbarhet, skam og manglende tilknytning og trygghet.

Denne oppgaven tar for seg relativt ny forskning som indikerer at det fortsatt er en vei å gå når det kommer til utviklingen av hjelpetilbudet for barn av rusavhengige foreldre. Som kommende barnevernspedagog er det derfor av stor betydning å være kjent med konsekvensene av å vokse opp i en ruspreget familie, og å kommunisere med barna om de situasjonene som utspiller seg hjemme. Barn har en oppsiktsvekkende evne til å forstå og observere mer enn det man gjerne skulle tro. Erfaringene til barna i materialet som forteller om oppveksten sin med rusavhengige foreldre gjør inntrykk og lese, men samtidig er det veldig lærerikt. Disse erfaringene gjør meg bevisst på at det kommende yrket som barnevernspedagog vil være både utfordrende og samtidig av stor betydning

7. Litteraturliste

- Aveyard, H. (2010). *Doing a Literature Review in Health and Social Care : A Practical Guide* (2nd Edition). Open University Press.
- Borge, A. I. H. (2018). *Resiliens: risiko og sunn utvikling* (3. utg.). Gyldendal.
- Bramness, J. G. (2022). *Rusmiddellidelser i Norge*. Folkehelseinstituttet.
<https://www.fhi.no/nettpub/hin/psykisk-helse/rusmiddellidelser/>
- Fellesorganisasjonen. (2015). *Stå opp for trygghet: Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. FO.
<https://www.fo.no/yrkesetisk-grunnlagsdokument/fo-yrkesetisk-grunnlagsdokument-2019-2023-article6951-3644.html>
- Hart, S., Schwartz, R. (2009). *Fra interaksjon til relasjon. Tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore & Fonagy*. Gyldendal.
- Holm, H. E. (2012) *Barn i familier med rusmiddelproblemer*. Borgestadklinikken.
<https://www.forebygging.no/artikler/2014-2012/barn-i-familier-med-rusmiddelproblemer/>
- Kufås, E., Faugli, A. & Weimand, B. (2015). *Barn og ungdom som har foreldre med rusmiddelproblemer- en kvalitativ levekårsstudie*. Helsedirektoratet. IS-2398.
https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/barn-og-ungdom-som-har-foreldre-med-rusmiddelproblemer/Barn%20og%20ungdom%20som%20har%20foreldre%20med%20rusmiddelproblemer.pdf/_attachment/inline/5ca534a5-7958-4f99-b35c-803739f2aa58:dab53d682bc2b5fb2ff167ab631ef439a71dbfef/Barn%20og%20ungdom%20som%20har%20foreldre%20med%20rusmiddelproblemer.pdf
- Jääskeläinen, M., Holmila, M., Notkola, I. M. & Raitasalo, K. (2016). Mental disorders and harmful substance use in children of substance abusing parents: A longitudinal register-based study on a complete birth cohort born in 1991. *Drug and Alcohol review*, 35(2), 728-740. DOI: <https://doi.org/10.1111/dar.12417>

- Johannessen, L. E. F., Rafoss, Tore Witsø, & Rasmussen, Erik Børve. (2018). *Hvordan bruke teori? nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.
- Killén, K (2010). *Risiko – omsorgssvikt – samspill – tilknytning. Opplærings- og utviklingsarbeid i behandling av foreldre/barn med rus- og psykiske problemer og andre alvorlige psykososiale belastninger*. Borgestadklinikken.
<https://docplayer.me/8634579-Risiko-omsorgssvikt-samspill-tilknytning.html>
- Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner*. (2.utg.). Gyldendal
- Lexberg, H. (2022, 2.mars). *Dette vet vi om barn som vokser opp med foreldre som ruser seg. Barn av rusmisbrukere*. <https://www.barnavrus.no/aktuelt/dette-vet-vi>
- Ranta, J. & Raitasalo, K. (2015). *Disorders of cognitive and emotional development in children of mothers with substance abuse and psychiatric disorders*. *Nordic studies on Alcohol and Drugs*, 32(6), 542-642. DOI: <https://doi.org/10.1515/nsad-2015-0056>
- Rossow, I. M. (2022). *Oversikt over alkohol i Norge. Et folkehelseperspektiv på alkohol*. Folkehelseinstituttet. <https://www.fhi.no/nettpub/alkoholinorge/beskrivelse-av-rapporten/oversikt-over-alkohol-i-norge-et-folkehelseperspektiv-pa-alkohol/>
- Selbekk, A. S., Faugli, A., Kufås, E., Løvås, M. & Ruud, T. (2019) *Kunnskapsoppsummering om situasjon og hjelp til barn og partnere av personer med rusproblemer*. Akershus universitetssykehus, Lørenskog.
- Smith, L. (2019). Tilknytning: teori og forskning. I L. M. Gulbrandsen (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling: Innføring i psykologiske perspektiver (s. 139- 178)*. (2utg.). Universitetsforlaget.
- Tedgård, E., Råstam, M., Wirtberg, I. (2018). An upbringing with substance-abusing parents: Experience of parentification and dysfunctional communication. *Nordic studies on Alcohol and Drugs*, 36(3), 223-246. DOI: <https://doi.org/10.1177/1455072518814308>
- Tinnfält, A., Froding, K., Larsson, M., Dalal, K. (2018). "I feel it in my heart when my parents fight." Experiences of 7-9 years-old children of alcoholics. *Child & adolescent social*

work journal, 35(5), 531-540. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10560-018-0544-6>

Wangensteen, T., Bramness, G. J. & Halså, A. (2018). Growing up with parental substance use disorder: The struggle with complex emotions, regulation of contact, and lack of professional support. *Child & Family Social Work*, 24(2), 201-208 DOI: <https://doi.org/10.1111/cfs.12603>

8. Vedlegg

Vedlegg 1: Søkeprosessen som resulterte i funn

Dato	Database	Søkeord	Treff	Inklusjonskriterier	Artikkel
10/4	Wiley Online Library	Children, parents drug abuse, experiences, next of kin	735	2015-2023	1
29/3	ORIA	Substance abuse AND children AND development	5043	Fagfelleurdert tidsskrift 2015-2023 Dansk	2
30/3	ORIA	Substance abuse AND parent-child relation	493	Fagfelleurdert tidsskrift 2015-2023	3
11/4	ORIA	Cognitive and emotional development AND children AND substance abuse	327	Fagfelleurdert tidsskrift 2015-2023	4
3/4	PubMed	Children and experiences and parents and alcoholics	106	2015-2023	5

